

“I praksis er pædagogerne
den sidste lim, der er tilbage
for børnene.”

Samling af udsagn om pædagogers betydning i folkeskolen

Udledt af høringsvar til
Holbæk Kommune 2023

BUPL
MIDTSJÆLLAND

Indhold

Forord	3
Forældrene	5
Skolebestyrelserne.....	6
Skolernes MED-udvalg.....	9
Andre interessenter	12
Organisationernes svar i deres helhed.....	13
BUPL.....	13
Holbæk Lærerkreds.....	13
Skolelederforeningen	14
Pædagogerne og den smukke risiko ved uddannelse – en afsluttende bemærkning.....	15

Forord

I Holbæk kommune er der en lang tradition for, at pædagogerne, ud over at drive SFO, medvirker i undervisningen i folkeskolen i indskoling og på mellemtrin.

Med indførelsen af folkeskolereformen i 2014 blev der budgetmæssigt afsat en ramme, der dækkede pædagogdeltagelse i halvdelen af undervisningstiden i indskoling og på mellemtrin. Det udgjorde pædagogmedvirken 14 lektioner med tilhørende frikvarter pr. klasse pr. uge, hvilket der i øvrigt har været i indskoling siden kommunalreformen i 2007.

Denne ressource, pædagogerne i undervisningen, er til stadighed blevet udfordret både med hensyn til størrelse og anvendelse. Den blev først reduceret fra 14 til 12 timer pr. klasse ugentlig, herefter blev bindingen på pædagogtimernes anvendelse i de enkelte klasser ophævet, til fordel for skolelederens skøn, og i 2016 sparede man halvdelen af ressourcen på mellemtrinnet, så fordelingen nu er 12 timer pr. klasse i indskoling og seks timer pr. klasse på mellemtrinnet.

Ved den første budgetrevision og besparelsesrunde i 2023 var pædagogerne i undervisningen igen i søgelyset, denne gang med et forslag om at reducere fra 12 til ti og fra seks til fem timer i hhv. indskoling og mellemtrin.

Det skabte en hel overvældende reaktion i høringsfasen og gav et fantastisk billede af både skolernes egen forståelse såvel som forældre- og civilsamfundets forståelse af pædagogernes rolle og betydning for børnene i både skole og fritid.

Vi har i BUPL Midtsjælland besluttet at samle op på disse reaktioner – til glæde for alle. Vi mener, det er vigtigt, ikke mindst for skolepædagogerne som til stadighed udsættes for besparelser, at fastholde billedet af, hvordan andre ser på deres indsats i undervisningen, deres rolle og betydning, og hvordan professionelle, tværfaglige arbejdsfællesskaber mellem pædagoger og lærere er forudsætningen for en moderne og udviklende skole. Er man i tvivl, kan enhver nu her genbesøge de mange udsagn fra høringssvarene.

September 2023

Pia Ungstrup Petersen, formand

BUPL Midtsjælland

I det efterfølgende vil vi samle op på reaktioner og udsagn fra

- Forældre
- Skolebestyrelser
- MED-udvalg
- Andre interessenter
- Organisationerne

Fælles for stort set alle høringssvar er blikket for pædagogernes betydning for børnenes trivsel og for pædagogernes evne og betydning for at skabe et inkluderende undervisningsmiljø. Teksten er opsat som en collage af tekststykker fra de forskellige høringssvar.

Læs med og bliv mindet om pædagogernes betydning i den danske folkeskole.

Forældrene

I praksis er pædagogerne den sidste lim, der er tilbage for børnene – det er der, de finder tryghed i de virkelig vanskelige rammer, I har lavet for dem.

For år tilbage blev der råbt op om, hvad konsekvenserne ville være – der er vi allerede.

Her lægges et kæmpe forebyggelsesarbejde mod mistrivsel, skolevægning, inklusion og ikke mindst det pædagogiske arbejde med små børn, der skal starte i skole i voksende klasser.

Derudover er det ofte pædagogerne i skolen, der træder i læreruniformen og træder til som lærervikar ved sygdom.

Jeg er yderst bekymret over mange af spareforslagene, men LAER 7 er absolut det mest hovedrystende forslag af dem alle. Vil man spare penge så spar dem et andet sted. Lad vores børn få en opvækst der reflekterer værdien af vores velfærdssamfund, og ikke et samfund hvor vi skal vælge kvantiteten og besparelser frem for kvaliteten af det pædagogiske arbejde.

Det mindste der kan gøres politisk trods spareplaner er at opretholde det minimum af timer, pædagogerne har i undervisningen, det samarbejde der er med lærerne for at styrke det inkluderende fællesskab, understøtte elevernes personlige og sociale udvikling samt det arbejde, der er med at understøtte trivslen i klassen og for den enkelte elev.

Pædagogerne i indskolingen som er med i klasseundervisningen er et kæmpe plus for mange af de mindste børn i 0. klasse og op efter. Der er i forvejen mange børn i klasserne, og de første år af deres skolegang er det en vital del af deres skolegang med flere voksne.

Specielt de mindste børn har brug for mere opmærksomhed.

Ved at der på nuværende tidspunkt er en ekstra voksen i klassen, giver det både de faglige stærke børn og mindre faglige stærke børn mulighed for at udvikle sig.

I forvejen er der mange vikarer, dette vil formentlig blive øget ved denne besparelse.

Skolebestyrelserne

Der gøres i forslaget direkte opmærksom på de kendte konsekvenser i form af vanskeliggjort inklusion.

Herudover mangler den skjulte økonomiske konsekvens i forbindelse med vikardækning. Det er almindelig praksis mange steder at benytte pædagogerne frem for eksterne vikarer ved fravær.

Det kan derfor heller ikke undgå at ramme negativt på privatskolefrekvensen, synlige reduktioner på områder der betyder meget for forældrene vil flytte yderligere elever mod de private skoler.

Børn med særlige behov vil ekskluderes yderligere, og de resterende børn vil stå tilbage med en følelse af ikke at blive set, hørt og undervist optimalt.

Ydermere kan vi som skoler ikke være tro mod frihedsforsøget, hvor netop pædagogerne understøtter især de kreative fag.

Vi er desuden enige i jeres bekymring om, at det bliver vanskeligt at rekruttere og fastholde kompetente pædagoger på de mindre afdelinger.

Rent konkret vil det betyde, at elever i indskolingen, som har svært ved at indgå i classesammenhænge, ikke længere kan få hjælp af en ekstra voksen til at komme ud af klassen og få hjælp til at komme tilbage.

Udover dette vil det være svært at gennemføre fag som håndværk og design eller undervisning for elever, der har brug for at blive undervist på forskelligt niveau.

De pædagoger eleverne kender fra skolen følger ofte med i SFO-tiden. Dette kendskab er afgørende for elevernes tryghed. Det skaber et godt miljø for børn medarbejder og forældre, at beskeder kan gives til den pågældende pædagog, som så kan tage det videre i SFO'en.

Skole og SFO har derfor et samarbejde, der er helt afgørende for at en samlet skole kan fungere for forældre, medarbejdere og elever.

Der er i forvejen for få pædagoger.

De andre skoler er især presset af udgifter til specialundervisning. Det har vi tøjlet. Gennem en indsats der står på tre ben: dygtig ledelse, lærere der tager opgaven alvorligt og ikke mindst dygtige pædagoger, der bruger deres kompetencer klogt.

Jeg ved ikke, hvordan I havde forestillet jer, at de andre skoler skulle tøjle deres pædagogiske udfordringer ved at fyre pædagoger. Dé pædagogiske udfordringer der vel at mærke manifesterer sig som en økonomisk udfordring for jeres kommunekasse.

Skolebestyrelsen ser med bekymring på, at langt den største enkeltbesparelse er foreslået, hvor ressourcen gør mest gavn – nemlig i den direkte kontakt med eleverne. Det har store konsekvenser for alle børn at spare flere pædagogtimer væk, da der ikke vil være de samme ressourcer til at tage hensyn til børn med særlige behov – indlæringsmæssigt, socialt, kulturelt, sprogligt mv – på en inkluderende måde til gavn for alle.

Færre pædagogtimer koster nødvendigvis på trivslen. Det er en kortsigtet løsning at spare på pædagogtimer, og det bliver dyrt på langt sigt.

Rekruttering og fastholdelse vil blive endnu vanskeligere, fordi ansættelsesgraden bliver lavere for skolens pædagoger, som i forvejen er på nedsat tid.

Pædagogernes deltagelse i undervisningen er af afgørende betydning for arbejdet med klassens trivsel, vi har behov for mange flere to-voksen-timer, især i de mindre klasser for at arbejde med børnenes sociale kompetencer, som de får brug for ikke bare i folkeskolen men hele livet.

Pædagogernes rolle i skolen er afgørende for elevernes trivsel, udvikling og læring. Pædagogerne spiller en nøglerolle i at skabe et trygt og inkluderende miljø for eleverne, hvor de føler sig set, hørt og anerkendt. Pædagogernes kompetencer og erfaringer i forhold til børns trivsel er derfor uundværlige i skolen og har betydning for kommunens inklusionsindsats og som medspiller i udviklingen af frihedsforsøget.

Reducerer man i pædagogernes deltagelse i undervisningen vil det få konsekvenser for elevernes trivsel, læring og udvikling. Især de elever, der i forvejen har det svært fagligt, socialt og trivselsmæssigt.

Desuden vil eleverne blive frataget de ekstra ressourcer og pædagogiske tilgange, som kan hjælpe dem med at lære og udvikle sig.

Pædagogernes bidrag er afgørende for at sikre, at skolen kan tilbyde en helhedsorienteret undervisning, hvor både trivsel og læring er i fokus.

Det bliver en kortsigtet løsning og vil komme til at koste væsentlig mere, når kommunens skoler performer dårligere, og vi risikerer en endnu større søgning mod de private tilbud fra de ressourcestærke familier.

Ift. den store inklusionsopgave som skolerne har, er det en farlig vej at gå, når man sparer på de pædagogtimer, der i dag allerede er få men super vigtige.

En besparelse på pædagoger i undervisningen vil betyde en øget udgift på specialområdet, hvor der i forvejen er sparet.

Det er urealistisk at løse inklusionsopgaven med færre ressourcer. Pædagogerne løser en vigtig inklusionsopgave.

Ydermere løser pædagogerne en vigtig opgave ift. alle børns skolestart og tryghed i hverdagen.

Lærer- og pædagog samarbejdet er et bærende element ift. klassens trivsel. Pædagogen er et meget vigtigt bindeled i forældresamarbejdet og har den daglige forældrekontakt. Pædagogen er ofte den gennemgående person i dagligdagen for det enkelte barn.

Det bliver svært at fastholde fuldtidsstillinger og hermed rekruttere og fastholde uddannet personale.

Skolernes MED-udvalg

Børnenes trivsel vil falde, skolevægring vil stige og inklusionsopgaven vanskeliggøres væsentligt, og med timereduktionen vil det blive vanskeligere at fastholde kvalificeret personale.

En af de største opgaver vi står med er inklusionen, hvor Holbæk kommune har sat som mål at nedbringe segregeringsgraden til specialtilbuddene. Dette kræver en særlig og ekstra indsats i almenområdet, som vi ser yderst vanskeliggjort ved yderligere reducere af to-voksne i skolen

Vi kan se, at der er et stort pres på personalet, særligt i indskolingen, for at lykkes med den tidlige indsats ift. inklusionsopgaven.

Med skolens nuværende økonomi er vi allerede nu nødsaget til at anvende skolepædagoger som vikarer ved sygdom og dermed reduceres antallet af to-voksen-timer. Reelt er tallet for to-voksen-timer lavere end 8 ud af 27 lektioner pr. klasse.

Desuden bliver undervisningen ikke i samme grad værkstedsbaseret og praksisfaglig, når der skal undervises i en klasse med mange forskellige elever – og dermed forsvinder en del af muligheden for at kunne undervisningsdifferentiere optimalt.

Vi ser en udfordring i at kunne rekruttere og fastholde personale i Holbæk kommune, når der ikke kan tilbydes fuldtidsansættelser.

Med ovenstående udfordringer frygter vi stigende mistrivsel på børne- og medarbejderniveau.

En reduktion af pædagogernes deltagelse i undervisningen vil have stor negativ effekt. Dels vil de mange daglige inklusionsindsatser på skolerne gå tabt, og dels vil det uundgåeligt medføre et stigende pres på behovet for visitering til andre og mere specialiserede og også langt dyrere tilbud.

Mange mellemformer vil ikke kunne fastholdes på skolerne, og mange børn vil risikere at havne i vanskeligere og udsatte forløb.

I forvejen er SFO/SFO2 udfordret ved at have rekrutteringsproblemer – det er svært at få uddannet personale i ledige stillinger.

Manglende trivsel for både elever og medarbejdere.

En besparelse på pædagogernes deltagelse vil sende et signal til denne medarbejdergruppe om, at deres rolle i skolen ikke er vigtig.

Netop pædagogerne arbejder ofte med elevtrivsel som en del af deres rolle i undervisningen.

Sammenhængskraften mellem skole og fritidstilbud, som er skabt gennem mange år forsvinder, og derved en helhedstilgang til børn, hvor livsduelighed går hånd i hånd med læring. En helhedstænkning som har været en del af kommunens vision i Holbæk i fællesskab om at danne fællesskaber for alle.

Forslaget medfører en væsentlig forringelse af de muligheder, der ligger i inklusionsarbejdet og en væsentlig forringelse af pædagogernes arbejdsforhold, hvilket kan øge de udfordringer vi har med rekruttering og fastholdelse.

Der er behov for flere lærer- og pædagogtimer i klasserne og ikke færre, hvis vi skal inkludere og løfte flere elever.

Vi finder udsigten til færre lektioner med pædagogers deltagelse i undervisningen bekymrende, særligt i indskoling, men også på øvrige klassetrin, hvor elever med særlige behov som regel har brug for ekstra støtte til stilladsering, struktur og/eller tæt skole/hjem samarbejde for at kunne generere overskud til at lære samt trives socialt.

Det er et faktum, at antallet af børn og unge med særlige behov stiger, og indtil vi som samfund har fundet ud af at vende kurven herfor, er der brug for pædagogiske, varme hænder til at skabe den fornødne omsorg og understøtte positiv udvikling.

I den nye skolestruktur og den dertil hørende økonomiske tildelingsmodeller er vi hårdt ramt af, at vi betaler en forholdsvis stor del af vores budget til elever visiteret til eksterne specialtilbud. For at kunne udvikle mellemformer lokalt, er vi afhængige af at kunne investere nogle af de pædagogressourcer, der nu kan ende med at blive sparet væk. I sidste ende kan dette koste os endnu dyrere løsninger for at sikre elevernes læring og trivsel bedst muligt.

Med reducering af pædagogernes deltagelse i undervisningen sænkes ligeledes mulighederne for at understøtte den faglige udvikling gennem forskellige læringsstile samt holddeling med mulighed for tættere nærvær og mesterlæreprincipper, som ifølge forskningen med al tydelighed har vist at have størst læringseffekt hos eleverne. Dette er en del af det, vi med frihedsforsøget Børnenes Skole gerne ville arbejde mere med, men som ofte kræver mere end ét sæt voksenhænder.

Vi vil gerne pege på, at det forebyggende arbejde som netop pæagogerne i undervisningen varetager, er det, vi kan se en stor fordel i. Det er det forebyggende pædagogiske, der kan være med til at sikre, at der opretholdes trivsel, og der bliver plads til læring.

Hvis besparelserne besluttet i fuldt omfang, vil det have direkte indflydelse på skolens arbejdsmiljø, psykologiske tryghed og pres/stress.

Muligheden for at etablere professionelle, tværfaglige arbejdsfællesskaber mellem pæagoger og lærere, bliver reduceret. Det er evidensbaseret, at et godt og stærkt samarbejde giver bedre trivsel og læring for børnene.

I disse tider hvor der er rigtig meget fremme om MISTRIVSEL, og undersøgelser viser, at mistrivslen blandt børn i folkeskolen er stor, giver det ingen mening at nednormere på pædagogernes tid i skolen, hverken i indskolingen eller på mellemtrinnet.

Melleformer forventes mere og mere, men det kræver tid, ressourcer og tæt samarbejde mellem faggrupper. Dette har vi svært ved at se er muligt med yderligere besparelser af denne karakter.

Andre interesser

Forslaget vil give bagslag i forhold til integrationsindsatsen.

Det vil gå ud over elever med særlige behov som sociale, kulturelle og sproglige udfordringer og dermed gøre det sværere at blive uddannelses- og jobparate, og det vil øge uligheden og styrke søgningen mod private skoler og efterlade en stadig mere svækket folkeskole med integrationsopgaven.

Reduktion i to-voksne-lektioner er et godt eksempel på, at en umiddelbart lille besparelse kan give ekstra udgifter andre steder i området, fordi det forebyggende arbejde forringes.

Organisationernes svar i deres helhed

BUPL

LAER 7. Reducering af pædagogernes deltagelse i undervisningen.

Det er dybt bekymrende at se dette forslag. Det er nu tredje gang på seks år, der lægges op til besparelse på pædagogerne i undervisningen. Først fra 14 til 12 timer i indskoling og på mellemtrin, så fra 12 til seks timer på mellemtrin og nu en gang til.

Det er nok det dårligste besparelsesforslag, man kan forestille sig. Kæmpe inklusionsudfordringer, trivselsproblemer, frihedsforsøg, vidtrækkende ambitioner med den Inkluderende folkeskole og Fremtidens specialundervisning – alt sammen noget der skriger på flere pædagoger. Hertil KL's opfordringer til at styrke de pædagogiske fritidsmiljøer og trivselsindsatsen, senest udtrykt ved det nyligt af KL afholdte børnetopmøde.

Læg hertil store konsekvenser for driften af de mindre SFO'er, med en forudsat stillingsstruktur med små deltidsstillinger, som vil få konsekvenser for både fastholdelse og rekruttering af pædagoger. Forslaget om jobopfyldning for skolepædagoger er helt urealistisk, for behovet falder tidsmæssigt sammen, og vil medføre dobbelt forberedelsestid. Det har før, uden held, været forsøgt i Område Skovvejen.

Forslaget bliver ikke mindre uforståeligt af, at kommunen i tildelingsmodellen til skolerne bevilliger 75% af den understøttende undervisning som lærertimer og 25% som pædagogtimer, selvom 50/50 indgår som forudsætning fra Indenrigsministeriet og KL.

Holbæk Lærerkreds

I en almen folkeskole, hvor den primære udfordring igennem en årrække har været at sikre alle elever tilstrækkelige udviklingsmuligheder både fagligt og trivselsmæssigt, er dette forslag simpelthen det værste, man kan forestille sig. Der har nu i to år foregået et arbejde med "Fremtidens Specialundervisning", hvor det erklærede politiske mål er, at der skal kunne rummes flere elever i den almene folkeskole i stedet for, at et stort – og stigende – antal elever henvises til specialiserede tilbud. Vi i Holbæk Lærerkreds er gået helhjertet ind i dette arbejde, fordi vi deler grundopfattelsen, men vi har hele vejen igennem påpeget behovet for, at almentilbuddet styrkes i forhold til antal ansatte og deres kompetencer, hvis det skal kunne lykkes at vende udviklingen. Når der med forslaget lægges op til at reducere pædagogernes deltagelse i undervisningen med to lektioner ugentlig pr. klasse i indskolingen og på mellemtrinnet, så hænger intentioner og virkelighed simpelthen ikke sammen. Der er behov for flere lærer- og pædagogtimer i klasserne og ikke færre, hvis målet er, at almen-skolen skal kunne rumme flere elever end i dag. Som der så rigtigt står i kommentarerne til de borgerrelaterede konsekvenser af forslaget: "Færre to-voksen-lektioner betyder, at inklusionsopgaven vanskeliggøres væsentligt og arbejder i modsat retning af den Inkluderende folkeskole og Fremtidens specialundervisning (ny model 2021), hvor flere børn

skal være en del af fællesskabet.” Vi håber og tror, at det er så indlysende, hvilke negative og selvmodsige konsekvenser forslaget realiseres vil få for både elever og lærere/pædagoger, at forslaget tages af bordet. I modsat fald vil vi kraftigt overveje vores videre deltagelse i arbejdet med at udvikle ”Fremtidens specialundervisning”.

Skolelederforeningen

”Reducering af pædagogernes deltagelse i undervisningen” – der er i skoleverdenen arbejdet i så mange år på at udvikle pædagogernes rolle i skolen – og dette forslag går i stik modsat retning. Dertil vil en besparelse også resultere i færre to-voksen-lektioner, som arbejder i modsat retning af Handleplanen for den inkluderende folkeskole og fremtidens specialundervisning (ny model 2021) – hvor flere børn skal være en del af fællesskabet.

Pædagogerne og den smukke risiko ved uddannelse – en afsluttende bemærkning

Denne samling af høringssvar har forhåbentligt givet et indtryk af, hvor stor en betydning pædagoger vurderes at have i folkeskolen – af et væld af forskellige parter. Med høringssvarene, der entydigt går imod forslaget om færre pædagogtimer i folkeskolen, bliver det tydeligt, at pædagogerne i folkeskolen efter reformen i 2014 endelig er ved at opnå dén faglige anerkendelse, de fortjener.

Høringssvarene sætter således vigtige og flotte ord på alle de ting, som pædagogerne bidrager med i folkeskolen. Skal man alligevel – som en afsluttende bemærkning – tilføje noget til disse svar, kunne man henlede tanker på den hollandske pædagogiske filosof Gert Biesta og hans begreb om 'den smukke risiko' ved uddannelse.

Hvad Biesta med dette begreb forsøger at indfange er, at uddannelse – og altså også al pædagogik og opdragelse – altid indebærer en risiko, der drejer sig om, at mennesker (børn, unge og voksne) ikke altid lærer, hvad vi mener eller tror, de skulle lære – ej heller på de måder, vi forventede, de skulle lære. Denne risiko for at slå fejl, mener Biesta, er smuk. Den er et vilkår – og ikke noget, der skal undgås eller forsøges elimineret gennem overstyring og indsnævring af uddannelse. Der skal være plads til det ukontrollerbare og det uforudsigelige i børn og unges læreprocesser – det som ikke altid kan afrettes gennem pensum, årshjul, klasserumsstyring, mm.

Biesta skriver:

"Risikoen er ikke, at lærere er i fare for at mislykkes, fordi de ikke er tilstrækkeligt kvalificerede. Risikoen er ikke, at uddannelsesmæssige bestræbelser er i fare for at mislykkes, fordi de ikke i tilstrækkelig grad er baseret på videnskabelig essens. Risikoen er ikke, at elever og studerende er i fare for at mislykkes, fordi de ikke arbejder hårdt nok eller mangler motivation. Risikoen eksisterer, fordi uddannelse, som W.B. Yeats har formuleret det, ikke handler om at fylde en spand, men om at tænde et bål. Risikoen eksisterer, fordi uddannelse ikke er en interaktion mellem robotter, men mellem mennesker. Risikoen eksisterer, fordi elever ikke skal betragtes som objekter, der skal formes og disciplineres, men som handlende og ansvarlige subjekter."

Pædagoger er til i folkeskolen for at tænde dét bål, som Biesta taler om. De er til for at højne kvaliteten af og omsorgen i de menneskelige interaktioner. Til for at anerkende og se børnene og de unge som de hele mennesker, de er (og er ved at blive) – og for at støtte og hjælpe dem på vej i de ukontrollerbare læreprocesser, som de (foruden de stramt tilrettelagte læringsforløb også) undergår i deres skoleliv; både i konflikter og i læringsammenbrud, i frustration og nederlag, i de livsbekræftende øjeblikke, i de spirende venskaber, og i den frie og legende omgang med tanker og idéer.